

# Studier Kritiker och Notiser.

## Literär Tidning.

N: 9.

Lördagen den 8 Mars

1845.

### Om Polemiken i Predikoembetets utöfning.

J anledning af en i Nr 6 införd recension af mina förlidit är utgifna Predikningar, undertecknad C. G. B., föranlåtes jag att hos Red. af Studier Kritiker och Notiser begära plats för några ord rörande ofwänkskrifne ämne. Hr B. har i nämnda rec. ej endast gjort rättwisa åt, utan och uti en skarp och träsfande dager framhållit den grundtanke, som genomgår ej mindre dessa predikningar än all min öfriga verksamhet; för hwilket jag härmed förklarar honom min synnerliga tacksamhet och tillfredshällelse. Men han anmärker "såsom ett widrigt och skärande misshjud" den på åtskilliga ställen förekommande kritiken af wissa punkter i kyrkans antagna lära." En sådan kritik, menar han, är icke allenast "ensidig och illiberal," emedan den anfällna parten icke får tillfälle att förswara sig," utan och hufwudsakligast förfastlig derföre, emedan åhöraren wid gudstjensten har anspråk på att wara fredad från de strider, som kämpas ute på lifwets tummelplats. "Den som känner sig kallad till häröf för nya sanningar och nytt ljus, har hela pressen för sig öppen. Må han der fritt uttala sin öfvertygelse och låta den göra sig gällande så godt den förmår! Men såsom församlingslärare — — — bör han, åtminstone på predikstolen, inkränka sig till ett blott positivt framgångsfätt, upplysande, utwecklande, förklarande, och således låta all negativ kritik fara." Detta, fortsfar han, "är först och främst juridisk pligt," på samma sätt som en domare på domstolen icke eger att inför allmänheten granska de bestående lagarna, och äfwenledes "en moralisk nödwändighet," på det man "ingom må i någon mätto förargelse gifwa." All polemik, "den må i sig sjelf wara huru beskafad som helst, sann eller falsk, höfswist eller ohöfswist,"

är derföre från predikstolen "alltid" ohöfswist och absolut förfastlig.

Jag anser mig wid beswarandet af anförda argumenter först och främst böra göra Rec. den rättwisan, att då han upplåtit hela pressen till ett fält för framställandet af nya sanningar och granskandet af wedertagna läror, han redan medgifwit ett långt friare utrymme, än mängden af kyrkans män i vårt land före honom. Jag medgifwer honom för det andra, att han för detta förfastande af all polemik från predikstolen har mången auctoritet från grannländerna att åberopa, till och med bland de som föra framåtstridandets talan. Jag medgifwer honom ytterligare och för det tredje, att denna polemik kan blifwa ett ganska farligt och betänkligt wapen, som lätt kan åstadkomma mycken förargelse, der det ej brukas med förstånd och warfarnhet. Men obetingadt och till alla delar kan jag icke förfasta des bruk. Kritiken är blott det positiva föredragets andra sida. Det sednare vinner alltid i klarhet och bestämdhet genom den förra, alldenstund all sanning alltid klarast framstår i sina bestämda conturer genom sin motsats; och utaf detta skäl anser jag den icke kunna fullkomligt undwaras. Widkommande åhörarnes fredande från polemik på predikstolen, är ju all kritik af de rådande sederna redan en polemik. Men att för motarbetandet af laster och brott "ett positivt framgångsfätt" icke är tillräckligt, utan att man måste gå dem på lifwet, alltså äfwen på kritikens wäg angripa dem, är allmänt medgifwet. Men om det nu befinnes, att dessa hafwa sin egentliga och innersta rot i sjelfwa lärorna, d. ä. i de hos mängden rådande åsigter rörande vårt liffs wigtigaste frågor — och att ett allsidigt genomförande af ideen om Guds rikets immanens omöjligt kan annat än utöfwa den mest renande och förädlande insyttelse på sederna, är säkert Rec. den förste att medgifwa; men



hvilket omösligt kan ske utan gendriswandet af dermed stridiga läror — bör det då owillkorligen fördömas, om man ock öppet uttalar sig emot och söker mönstra bort sådana läror? Jag tror det icke. I alla tider, som varit utmärkta af något synnerligt lif och rörelse inom kyrkan, har derföre också kritiken gått bredvid det positiva föredraget. Vi se det i vår Frälshares eget, så wäl som i Ap. Pauli lärosätt. Vi se det i reformationstidens lärosätt, andra exempel att förtiga. En annan fråga är, huruvida predikstolen är rätta stället att ursprungligen wäcka frågor rörande läror, då de ej förut på annat håll blifwit wäckta. Detta har ej ansetts tjenligt och ändamålsenligt; och derföre har jag hitintills i sjelfwa werket afhållit mig från "all negativ kritik" i predikoutöfningen. Profpredikan i Maria lärer Rec. wäl icke på fullt allwar wilja anse polemisk, derföre att jag löst widrört en förr gängse, nu mera troligen mestadels ur tänkesättet förswunnen folktro. De två öfriga citerade predikningarne hafwa, såsom uti företalet tillkännagifwes, blifwit omarbetade wid utgifwandet, just för att i en klarare dager framhålla de deri uttalade åsigterna, än detta hade skett i det ursprungliga, blott positiva föredraget från predikstolen. (Jag håller före, att hwarje prest bör göra sig till en regel, att aldrig gå längre, än åhörarne kunna följa med, och aldrig wäcka frågor, dem han ej äfwen till deras gagn och belåtenhet mågtar reda. En annan sak är, der frågor af sådan beskaffenhet redan ingått i discussionen och ådragit sig allmän uppmärksamhet. I detta fall håller jag före — har jag häruti orätt? — att det är åhörarens rätt, att se dem skärskådade uti den ewiga sanningens ljus äfwen från predikstolen, och tror, att detta owillkorligen skall mer bidraga till hans sinnes "enhet och frid," än om de med tystnad förbigås \*). Der denna kritik sker med den warsamhet och mildhet, att ingen förargelse åstadkommes och ingen fiendskap mot olika tänkande wäckes, utan twertom förebygges, ser jag wäl mycket gagn derutaf, men inser icke, hur det skall skada. För ovarsamhet och kärlekslöshet härutinnan, så wäl som för framkastandet af enskilda lösa subjectiva meningar will jag på intet sätt uppträda

\*) Jag tror det icke vara olämpligt, om man, der läsare sinnas t. ex., med owäld äfwen från predikstolen undersökte deras påståenden och gäfwes dem rätt, der de hafwa rätt. Men om kritik må tillåtas i detta fall, måne den bör med hänsigt till den öfriga församlingen vara förbjuden?

till försvar. Exemplet om domaren, såsom det af Rec. blifwit begagnadt, måste jag anse för slett. Laagen, hwarefter allt skall dömas, är ju den Hel. Skrift, den enda som wår protestantiska kyrka i sin helhet erkänner, och den hon will närma sig. Såwidt nu kyrkan icke anser sig för en infallibel påswemakt, utan werkligen erkänner ett lif och ett wardande inom sig, bör hon ej heller finna sig förnärmad af något, hwarigenom det religiösa sjelfwedwetandet fullkomnas och föres närmare det mål, som hon will uppnå. Blott härigenom kan tänkesättet efterhand förberedas för något renare och bättre än hennes närwarande formler och uttrycksfätt. Lämpligare, såsom mig synes, hade prestens werksamhet i sin läroutöfning — jag talar icke om administrerandet af kyrkans ritus — kunnat jemföras med den akademiske lärarens, som, fastän bunden wid samma kyrkliga stadgar, dock fritt behandlar de dogmer, hwaröfwer han håller föreläsningar. En annan fråga är wisseligen, huruvida församlingen är mogen för en sådan frihet. Här gäller det för hwar och en, att ställa sig till esterrättelse Apostelens ord: "Dem swagom är jag swag worden, på det jag winna må de swaga. Jag är hwar man worden allahanda, på det jag ju skall några saliga göra."

Stockholm d. 25 Febr. 1845.

N. Ignell.

(Infänt.)

### Några ord om Akademiens ställning.

I sista numret af förra årgången reproduceras i denna tidning en uppsats ur Intelligensbladet, med anledning af hwilken Red. lofwat återkomma till några betraktelser öfwer akademierne. Inf. som gerna följer företeelserna wid Carolina, har med spänd wäntan emotsett dessa betraktelser; då de uteblifwit har han wägat på egen hand framlägga de sina, i hopp att dessa skola påskynda ankomsten af de wäntade.

Det kan icke undgå någon uppmärksam betraktare af företeelserne wid det Skånska universitetet, att allt der icke är så, som det borde vara. Inf. will icke uppehålla sig wid det som föregår bak coulisserna; icke heller wid det, som nu blott är i görning; men hwad betyder det wäl, att hela institutioner — och det af de wigtigaste — äro utan local (den astro-



nomiska); att för andra klagas det högljudt öfver bristande utrymme (den anatomiska, den botaniska); att för flera af de återstående hotar man med att tillgripa anslagen för institutionernas materiel eller också den för andra ändamål skapade reservfonden, för att få de halffärdiga localerna inredda? Hvad betyder det väl, att under det Rikens Ständer höja professörlönerne, stifta nya professioner, ge emeritilöner åt de gamle afgående, med ett ord, på allt sätt söka bereda framkomst och oekonomiskt oberoende åt den akademiske embetsmannen, att dock, detta oaktadt, de akademiska tjänstemännens leder glesna allt mer, att flera af de wigtigare wettenskaperna sakna både adjuncter och docenter, och sålunda icke blott redan lida brist utan äro alldeles blottade på lärare om något förfall förefomme för professorn? Hvad betyder det väl, att, under det inom alla andra brancher af embetsmannabanan man hör ständig klagan öfver den sig alltjemt ökande mängden af tjänstfökande, man dock inom akademien ser, gång efter annan, professioner ledigförklarade, till hwilka blott En anmäler sig som sökande, ja der denne Ende icke förut tillhört lärarepersonalen, eller wid andra tillfällen inkommit ifrån Upsala?

Det kan å andra sidan icke undgå någon uppmärksam betraktare af tidens tecken, hurusom allmänna opinionen allt mer och mer stämmes till förmån för högskolorna; hurusom Rikens Ständer, under det de sparsamt utbela anslag åt de institutioner inom landet, som fordom mest gynnades, anså nu i stället med liberalitet åt alla behof inom läroverken; att då de wid innewarande riksdag afslagit begärdta anslag, så skedd det af den grund, att wederbörande alltför knapphändigt redogjort för behofwen, och kanske, i säkerheten om framgång, utsträckt sina pretentioner längre än som wederbordt. Det kan icke vara något twiswel underkastadt, hvad dessa företeelser betyda. Nationen ser Sveriges framtid i hufwudsakligaste mån beroende af dess unga medborgares bildning; den har rättighet att fordra, det denna bildning noga efterfes och wårdas med omsorg af de båda universiteterna; de äro i mera än ett affeende nationens ögonstenar: med dem ser den, eller har rättighet att se hvad som föregår i det öfriga Europa och culturens uppfångade stråle borde ifrån dem återgå lifgifwande för slöjder och konster. Nationen, som för universiteterna gjort så stora uppoffringar, som har kallat "Jdeens wäktare i stödet af sin församling," för att af dem höra på nära håll hvad som alltjemt tarfwas,

den will wiserligen ännu göra större uppoffringar, om de för uppnående af högskolornas ändamål skulle behöfwas.

Men huru då häfwa dessa motsatser? Universiteterna gå tillbaka (ty ordet må en gång uttalas) och dock sitta deras ombud i en lagstiftande församling, som wiserligen will deras framgång. Någon djup brist i universitetets organisation måste förefinnas, som man antingen icke uppsökt eller som man icke wägar uttala, utan den man i det längsta fringår eller söker genom pålappningar afhjelpa. Inf. wägar icke bedömma, hwari denna hufwudbrist består, men det synes honom som skulle den till en icke ringa del ha sin rot i den consistoriella myndighetens organisation\*); det synes honom, som skulle de, hwilka or-

\*) Inf. anser som en följd af denna den akademiska styrelsens organisation det olyckliga beslut, som sammanlagit de båda Candidat-Examina för philosophiska graden till en enda. Inf. skulle mycket mistaga sig om icke alla de olägenheter, som wällat det ifrågawarande consistoriibeslutet, warit afhjelpa med den förändring, att promotionerna inom Philosophiska Faculteten, i stället för att vara strerade till tiden, bekändes efter antalet af promotioner företogos så ofta som ett tillräckligt antal genomgått de erforderliga examina. Professorerna i philosophiska examen hade då tillfälle, att låta examinandi offra på sista examen all den tid, som kunde anses nödwändig för de fordrade kunskapernes inhämtande.

Möjligtwis blir nuwarande consistorii organisation förändrad i de nya constitutioner, som en af Rikens Ständer anbefald comitté utarbetat. Men äfwen i detta fall kan det anses som en den Consistoriella myndighetens väl långt utsträckt makt, att låta detta förslag till nya lagar för akademien i all tyfhet fastställas, under det dylika lagar i andra fall öppet discuteras innan de antagas; och det i alla fall torde vara mindre rättwist, att de, som förut iflädt sig wissa förbindelser, hwilka af lagar, gällande wid deras inträde i en tjänst, dem förestrefwos, nu ohörda påtvingas andra skyldigheter. Hade en öppen discussion öfver Akademiens constitutioner föregått, hade möjligen upplysning wunnits i många wiktiga frågor, som Inf. nu knappast wägar hoppas ingått i Committéens öfwerläggningar. Sålunda t. ex. det olika förhållande, hwari den yngre akademistaten står till de ordinarie professorerne hos oss, der de blott äro att anse som professorernes vicarier, och wid utländska universiteter, der extra ordinarien har föreläsningsskyldighet likawäl som ordinarien, ja der ofta de yngre E. D. krafterne skapa större auditorier än den ordinaries af åldren någonsång minskade nit.



det hafwa och representera universiteterna, tänka så mycket på den dag som är, att de glömma den som stundar.

Det heter i den uppsats, som ur *Intelligens-bladet* blifwit reproducerad: "Besynnerligt måste det åtminstone förefalla, att under det en beständig flaggan föres af consistoriet öfver professors-lönernas otillräcklighet för innehafwares behof och universitetets representanter wid riksdagarne ådagalägga en berömmvärd nitälskan för deras upphjelpande, ännu aldrig försports att man derwid annat än måhända i förbigående och med några stensfagra uttryck af föga båtande medlidande betänkt eller framhållit den föga afwundswärda ekonomiska ställning, som tillkommer de yngre akademiska lärarne och företrädeswis docenterne." Finnet man detta i Upsala besynnerligt, der dock adjuncternes och de öfriga underordnade tjänstemännens löner äro wida bättre än de i Lund, så kunde man här ha något skäl att förundra sig, att då representanten för Upsala universitet baserar en begäran om professorslönernes upphjelpande i Upsala på en jemförelse med Lund, och sedan detta blifwit bifal- lit, Lunds akademis representant framkommer med en framställning om ytterligare förmåner för Lunds professorer, det dock icke runnit samma representant i hägen, att på jemförelse med Upsala föta en motion om de yngre lärarnes i Lund förhjelpande till samma löneförmåner, som de i Upsala åtnjuta. Icke heller lär ibland de anslag, som af det akademiska consistorium wid riksdagens början ansågos som nödwändiga, förefunnits någon post, som kunnat lända de yngre lärarne till direkt förmån.

Fordom, då de publika skolorna hade ropet emot sig, söktes privata lärare åt de rikares söner; nästan åt hwarje yngre academicus, som önskade det, stodo då förmånliga conditioner till buds. Förhållandet har förändrats och mången son till Skånes förnämsta egendomsbesittare söker nu Lunds cathedralskola. Fordom led man brist på läroböcker, nästan inom hwarje wettenskap. Den akademiska bildningen måste då göras på lektionerna; detta har upphört; i hwarje wettenskap har man läroböcker af alla dimensioner, med hwilka oftast blott den utomordentliga talangen kan riva- liseras. Med några få werk hade fordome wettenskaps- idkaren en tillräcklig del af sin wettenskaps litteratur; att nu följa hwad som inom många wettenskaper för- ret göres, fordrar ett nästan lika dyrt bibliotek, som det, hwilket fordome war produkten af ett sekel. På

detta sätt, och Ins. skulle kunna tillägga ännu flera förändrade förhållanden, hwilka leda till samma resultat, ha de infomstfallor, hwilka fordom woro yngre academici öppnade, småningom intorkat, under det att utgifterne öfats, och en academicus är sålunda nu instränkt till den lön, som staten honom består, d. w. s. till *Intet* för en docens och till 3 eller 400 R:dr för en adjunkt, eller till nära samma lön, som nu utdelas åt en och annan af akademiens waktmästare.

Endast få af dem, som ingå wid akademien kunna hoppas der winna en professorsbefordran. Genomgår man academicatalogerna, så wisar sig, att från 1800 till 1845 hafwa 140 nya lärare fått inträde wid akademien. Af dessa ha blott 24 blifwit befordrade till professorer. De flesta, nära  $\frac{2}{3}$ , måste sålunda, sedan de skuldsatt sig och förspillt sina bästa krafter i akademiens tjänst — flera efter öfwer 20 års lönlös tjenstgöring — söka sin utkomst på annat håll; och då tyrfan både war den wanligaste och den bäst passande retraiten för dessa, så hade man åt dem reserverat den dubbla tjensteårsberäkningen. Man har fräntagit de obefordrade lärarne äfwen denna ressource, genom reducerandet af de dubbla åren.

Man kan lätt af dessa förhållanden sluta till de resultat, som ett under längre tid genomfördt system att göra det omöjligt för den underordnade tjänstemannen att subsistera, bordt medföra. Ins. skall med siffror söka ådagalägga, att den nära liggande slutsat- sen icke warit oriktig.

Den afgående akademipersonalen recruterar nästan uteslutande af de efter hwarje philosophiae magisterspromotion som lärare ingående unga magistrar- ne. Efter de sista promotionerne, 1838 och 1841, (1844 har ännu ej lemnat något resultat) infommo wid akademien blott 5 efter hwarje; det minsta antal man kan uppvisa efter någon promotion på 1800- talet, och ej utgörande hälften af dem, som efter pro- motionerne på 1820-talet wid akademien ingått. Ef- ter 1814 års promotion infommo 17 nya docenter, efter 1820: 14, efter 1823: 13, o. s. w. \*) Detta

\*) Sånväl dessa, som andra i denna uppsats förekommande siffror, äro hämtade ur de *Conspectus Prælectionum*, som för hwarje år wid akademien utkomma. Då dessa utgifwas i början af höstterminen, wore det möjligt, att någon under samma termin sedan sedd förändring gjordt den uppgifna siffran oriktig i så måtto, att förändringen



factum är betydelsefullt, då man betänker att behöfvet af lärare jemt öfats genom det ökade antalet läroämnena, och då man erindrar sig, huru inom hvarje annan branche antalet af tjenstfökande ökas.

Om benägenheten att ingå wid Akademien sålunda jemt minskas, så måste ock Akademi-personalen wid de äldres bortgång småningom smälta tillsammans (förutfatt att icke färre än förre söka sin befordran på annan bana — och kausse är förhållandet omvändt); och så wisar en jemförelse af Akademi-personalen förre och nu, att så verklig är. Akademi-personalen minskas under det syslorna bli flera!

År 1845 finnas 24 Professioner å stat uppförda, utom den indragna Professionen i Medicina Theoretica.

Dertill finnas 20 Professore,
   
1 C. D. Professor (i Med. Theor.)
   
13 Adjunkter,
   
2 C. D. Adjunkter,
   
12 Docenter,
   
tillsamman 48 Lärare.

År 1835 finnas 22 Professioner å stat uppförda.

Dertill finnas 21 Professore,
   
12 Adjunkter,
   
2 C. D. Adjunkter,
   
22 Docenter,
   
tillsamman 57 Lärare.

År 1825 finnas 21 Professioner å stat uppförda.

Dertill finnas 20 Professore,
   
17 Adjunkter,
   
5 C. D. Adjunkter,
   
17 Docenter,
   
tillsamman 59 Lärare.

År 1815 finnas 20 Professioner å stat uppförda.

Dertill finnas 20 Professore,
   
1 C. D. Professor,
   
19 Adjunkter,
   
5 C. D. Adjunkter,
   
18 Docenter,
   
tillsamman 63 Lärare.

blistwit upptagen först under följande året; men Ins. tror icke, att häraf något selslut uppfått.

År 1805 finnas 15 Professioner å stat uppförda.

Dertill finnas 15 Professore,
   
1 C. D. Professor,
   
13 Adjunkter,
   
1 C. D. Adjunkt,
   
16 Docenter,
   
tillsamman 46 Lärare.

Det kan sålunda, icke nekas att akademien lärarepersonal sedan 1815 jemt förminskats, att den nu och då är som 3: 4; tar man, hwilket wisserligen är det riktiga, äfwen antalet af läroämnena i beräkning, så wisar sig, att då nu till hvarje läroämne blott finnes 2 lärare, så fanns 1835 mera än  $2\frac{1}{2}$ , 1825 nära 3, 1815 och 1805 mera än 3 till hvarje läroämne. — 3 stället för 48 lärare som nu finnas, borde 75 för 25 läroämnena förefunnits.

Men om det sålunda är ett utom twiswel satt factum, att den akademiska lärarebanan är mindre eftersökt nu än förre, och att en verklig brist på lärare redan förefinnes, så wida densamme kan bedömmas deraf, att färre personer nu än förre användas för bestridande af den akademiska undervisningen; så kunde man fråga: har icke antalet förre varit större än wederbordt, och det tillbakagående, som skett, har det icke varit en utjemning af föregående öfverdrift? Ins. inser icke någon möjlighet, att beswara detta inkast med siffra. Han kan endast deremot anföra det förhållande han redan anmärkt, att flera af akademien högsta lärareplatser blifwit besatta med personer, som ej utgått från akademien yngre lärarepersonal; att functioner, som tillhöra den yngre lärarepersonalen (examination i studentexamen, adjuncts göromål) bestridits af personer, som icke haft med akademien att skaffa; att personer alldeles främmande för universitetet hittommit annorstädes ifrån för att ge lectioner i akademiska undervisningsämnen; att samme lärare vicarierat på en gång för flera professorer m. m. Man må nu anse dessa facta så afgörande man will, (för den som will se, torde de wara tillräckliga), så mycket synes icke kunna nekas, att wid besättandet af professorsbeställningarna möjligheten af allt wal slutligen upphäfves; äfwen som den slutsats ligger nära för handen, att akademien, långt ifrån att reorganiseras, som den borde, med det utmärktaste den uppammar i konstarter och förmåga, twertom endast blir en tillflykt för dem, som på annan väg icke finna någon utkomst. 3 obscurantis-



mens hem — i Rom, affattes för några år sedan en professor för en politisk förbrytelse; sedan tjensten blifwit flera gånger ledig förklarad, utan att någon sökande anmält sig, måste man slutligen åter erbjuda den åt den affatte. Ins. will wisserligen icke tro, att i upplysningens hem, i Sverige, cathedrarne en dag skola stå lediga, men han tror dock, att olifheten emellan förre och nu är tillräckligt stor, för att man kunde ha skäl wänta att inom få år se de bedröfligaste resultat. Och dock har man icke förnummit, att hwarken consistoriet eller akademins representanter wid riksdagarne med ett enda ord omnäma akademins belägenhet i denna wäg; icke en enda knotande röst har höjt sig ifrån den yngre lärarecorpsen; men kanske förmoda dessa, att ju färre de äro, ju säkrare deras befordran.

Om det onda, sålunda innerst gnagande på akademins existens, icke kan, så widt Ins. ser, bortresoneras, huru afhjelpa detsamma? Gåtan löses här åter endast af det så ofta framhafda ordet **anslag**. Ins. sade i början af sin uppsats, och hwar och en måste erkänna det, Rikets Ständers anslag wid sista riksdag woro icke obetydliga; men woro de tillräckliga att afhjelpa det bristande? Ins. tror det icke. Behofwen stiga med wida större exponent än tiden. Inom hwarje wetenskap uppsökas wanligen de stora allmänna lagarne utan tillhjälp af dyrbara och konstiga instrumenter; men ju mer wetenskapen utbildas, ju mer man deri förbjupar sig i specialiteter, ju mera kostar äfwen hwarje ny sanning. Newtons äppelträd war instrumentet för gravitationslagens finande; man construerar i dag millioner-wärda telescoper för att observera tilldragelserna på månan lika tydligt som man ser inom jordiska distanser. På samma sätt i en annan riktning. Ju mera wetenskapernes synfält widgar sig, ju flera bearbetare fordrar detsamma. En forntidens filosof omfattade allt menskligt wetande; för ett sekel sedan kunde Linné ännu qwarhålla alla naturwetenskaperna i en enda obruten stråle, hwilken tiden sedan brutit i hundrade olika färger, som nu sårskilt uppfångas af hundradetals naturforskare. Wetenskapen kan icke stå stilla; rastlös rullar upplysningens hjul framåt, wisserligen förbrukande mycket af stoftet på sin bana, men ock ssufallt återbetalande i de strålar, som radiera i alla riktningar, tändande och utwecklande det lif, som slumrar i de materiella elementerna. Man betrakte dertfore icke wetenskaperna blott som lyrartiklar, dem en storsinnad nation bör

uppmuntra; de äro lifsprinciper, som wärdade höja nationen; och Sverige skall icke neka hwad dess universiteter rättwisligen fordra!

### Akademiska Underrättelser:

Öfwer det af Consist. Acad. härstädes upprättade förslag till återbesättning af den lediga Chir. och Artis Obst. Professionen äro besvär hos Kongl. Maj:t anförde såwäl af Anat. och Chir. Professorn härstädes Dr J. P. Pramberg, som af C. D. Med. Theor. Professorn Dr N. H. Löwen.

— Rikets Ständer hafwa, till lön för en fjerde Professor i Medicinska Fakulteten wid Universitetet härstädes, bewillat 1,600 R:dr B:so årligen. Äfwen hafwa Rikets Ständer bifallit, att det wid sisl. Riksdag bewillade anslag för Universitetens materiella behof, 12,000 R:dr, att emellan båda Universitetet i lika lotter fördelas och utgå intill innewarande Riksdag, må på lika sätt i ytterligare trenne år utbetalas.

Med. Licent., Philos. och Chir. Mag. S. Mörk, har, uppå derom gjord, samt af Medicinska Fakulteten och Canzlersstyrelsen förordade ansökan erhållit Nådigt tillstånd att utan föregående Promotion undfå Medicinæ Doktors-Diplom.

### Notiser:

† Steffens. I Hamburg. Correspondent är införd en minnesruna öfwer Professor Steffens, daterad Coblenz och undertecknad M. N. samt så lydande:

† Henrich Steffens.

(Född i Norrige i Stavanger d. 2 Maj 1773, död i Preussen i Berlin, d. 13 Februari 1845.)

Att wära heroer från den stora tiden blifwa ofrånryckta, böra wi icke beklaga; de blifwa det i hög ålder, efter omfattande werksamhet, ofta också ännu rätt själsfriska. Men beklagansvärdt är det, när wi blika fring of och måste fråga hwarandra: Swem ersätter dem?

Äfwen Henrich Steffens, femnårig med Ludwig Tieck, är hädangången. Swad han upplefwat, har han sjelf skildrat. Nå hans lefnads lista är finna en wärdig biograf, som wet allwarligt erkänna den afidnes mångsidighet.

Den gamle Norrmannen har aldrig alldeles wilit ur bonom: ofta ännu war han igentäckelig i språket, ehuru den afidne talade en tyska, sådan den sällan står att få höra. Jag tillstår, att jag knapt wet att erinra mig en man, som i sin konversation talade så blomstrande och alltigenom mäkterligt,



som om det hela, hwilket dock blott war lätt framstafadt, skulle lemnas till trycks. Han talade alldeles så, som han skref, i framställningens fulla rikedom, så att han öfverraskade, när man satt bredvid honom.

Ännu påminner jag mig huru den gode Heinroth en dag kom i auditorium (han läste Anthropologi) och hänryckt berättade oss om den nys utkomna "Walthers und Leith." Det war ett verk, till hwilket hörde minne, men som på sin tid wäldigt genomträngde och alltid söker sin like i färgernas sanning och framställningens glöd. Det war en diktning, som wäckte upp, och Steffens har rätt då han stilbrar sig sjelf såsom en upp-wäckande; han war werkligen deri poet, att han förstod att entusiasmera, wäcka lust och kärlek för ett ämne.

Först febnare blef det mig förunnadt att närma mig den herrlige mannen. Huru wänligt trädde mig den gamle till mötes! Det war kall December, dock beswårade honom det icke. "Det war icke mycket kallt — sade han — då jag i dag morgons kl. 4 lade mig att sofwa." Ty den gamle herren plågade att skrifu och författa nätterna igenom och hwilade först mot morgonen. Glad blickade han på sin ställning i Berlin. Han skulle icke wilja, menade han, byta denna stad mot någon annan, ingenstädes wore dock sådant lefwande lif, sådan trängsel i wetenskap och konst, sådan conflur af lärda män. Det gjorde enom godt att sitta bredvid Steffens: hans friska ord, den ädla framställningen, fränwaron af all trångbjertenhet, werkade redan wälgörande och wäckande. Detta är den äkta adeln.

Han är en af de få, som ännu woro oss öfriga från war historias och poesis första tid. Två af hans ungdomswänner öfwerlefwat honom, Schelling och Tieck.

Hans namn blifwer i tyska literaturen. Den skönaste prydnaden på hans lifliga är jernkorset.

Steffens' lifbegängelse egde rum den 16 Febr. Den tidiga timman (kl. 8 om morgonen) och ett häftigt snöfall hade icke afhållit hans talrika wänner, embetsbröder, disciplar, gynnare och en mängd högre ståndspersoner, bland hwilka äfwen befann sig Ministern för offentliga undervisningen Eichhorn, från att wisa honom den sista tjensten. Hospredikanten Dr Strauß höll först ett tal i sorgehuset, hwarpå liktåget med en musikkorps i spetsen, och före likwagnen den aflidnes Preussiska krigsorden\*), buret på ett hyende, satte sig i rörelse, åtföljd af en öfwerfästlig rad af wagnar, hwaribland äfwen woro Konungens och de Kongl. Prinsarnes. Öfwer 300 Studenter följde tåget till fots. Wid grafwen hölls först ett liktal af Pastor Kober och derefter af en Theologie studerande ett

\*) Jernkorset, såsom bekant en belöning för hans werksammas deltagande i befrielsekriget mot Napoleon, der han som friwillig kämpade med ända till intagandet af Paris.

entusiastiskt minnestal öfwer den aflidnes förtjenster om sitt andra fädernesland och om wetenskapen i det hela, wid slutet af hwilket tal den första skofweln jord föll på listan. Om eftermiddagen höll ytterligare Dr Gelzer en parentation öfwer den aflidne, i universitetslokalen, på samma rum, der Steffens 11 år förut hållit ett minnestal öfwer Schleiermacher.

Recken. Poetisk Kalender för 1845 utgifwen af J. Berndtson helgas af de finsta tidningarne såsom den första i sitt slag i Finland. Saima yttrar om den: "Om någorstädes är wäl i Finland en sådan föreningspunkt för alla gryende rimmare wälkommen och gagnelig, emedan ibland dessa äfwen kan frammanas en gryende skalbetalang, och man är Dr B. stor tack skyldig, hwilken haft drift och mod nog att den förste i wårt land genomföra företaget. Anspråken på en samling af denna art kunna icke wara stora. Sådane skulle i ringa grad motswaras af dylika äfwen i lyckligare lottade länder. Man finner dock öfwerhufwud i denna kalender mindre af ordög och formlös wers, än i wissta Swenska och Tyska kalender, och om större delen af här förekommande stycken icke eger något utmärkande, så finnes deribland äfwen dem af stor skönhet. Den mest i ögonen fallande brist är trög fantasi och swal känsla. Den allmänaste förtjensten deremot skärblöshet och enteshet."

Bidragen äro undertecknade af 13 olika signaturer, och bland de wackeraste stycken i samlingen ansför Saima följande af T\*\*\*:

#### Fångens sorg.

Sakta krusas böljans spegel,  
Månen skiner silfwerklar,  
Långsamt jag med slappa segel  
I min lätta julle far.

Och en fång i fjerran klingar,  
Swagt des ljud mitt öra nå,  
Burne lätt på windens wingar  
Till min själ de hwiska så:

"Tystnad bor på land och watten,  
Frid och lugn i men'kans bröst,  
Blott till fången bringar natten  
Ingen hwila, ingen tröst."

"Ljus och klar min lefnad grydde,  
Glad jag skalens harpa slog;  
Innan lifwets morgon flydde  
Lycklig kärlet mot mig log."

"För min hembygds fränka heder  
Flöt i striden se'n mitt blod,  
Jag bland landsmäns slutna leder  
Trosast till den sista stöd."



"Swad jag sjungit förr, förklingat,  
Död är hon som war mig kär,  
Och mitt land har man betvingat,  
Jag en fänge grånar här."

"Långsamt wisna friska sinnen,  
Under tibens tröga lopp;  
Trettiårig har jag minnen,  
Men jag eger intet hopp."

— Lätt för vinden seglen skälwa,  
Snart i östern dagen gryr;  
Sorgsna mina tankar hwälwa,  
Då jag tyft till stranden styr.

Denna sång, menar Saima med skäl, förtjenar en melodi, som gör den lefwande på många sköna läppar.

Rit om de gamla kyrkornas restauration i Frankrike och motsatsen deraf i Norrige. Literary Gazette berättar från Frankrike: Inrikes Ministern och Ministern för offentliga kulturen och undervisningen föra för närvarande ett werksamt krig mot alla prestes och klosters, hvilka antingen i den förra vandalismens dagar låto hwitmena det inre af deras kyrkor eller af arkeologisk ofunnighet ännu i denna dag begå en sådan ogering. Nyligen blef en betydlig del af det inre af kyrkan St Germain de Prés befriad från sitt ohyggliga täckelse och sköna konstarbeten af marmor kommo i dagsljuset. Just samma arkitekt, som för 30 å 40 år sedan låt påsmeta denna kalksmörja, måste nu åter låta borttaga den. I Revers, der St Stephanskyrkan är wäl bekant för sin arkitektoniska rikdom, hade man redan länge för affigt att låta hwitstryka kyrkan, och den "namnlösa" gerningen begids äfwen förlidet år. Ministern erhööll i förwäg kunskap om saken, men försummade warningen, uttalade sedermera sitt häftiga tabel deröfwer och befallte att åter aftaga hwitmeningen på församlingens befohnd, — besstrykning och afstrykning kostade en icke oberydlig summa. Detta sinne för kyrkornas restauration synes mer och mer utbreda sig.

Motsatsen här af lär drifwas i Norrige, att döma efter följande framställning i Morgenbladet: Kongen af Preussen har i Anledning af sin Redning fra Mordattentatet givet den til Erdmansdorf i Schlesien fra Balders förte Stavelirke Ravn af "Vor Frelsers Kirke fra Bang." Saaledes hädres denne gamle norske Kunst i Ulandet, medens det eneste man her tillands gör med de gamle Kirker er at kalké dem over, hvis de ere af Steen, og at rive dem ned, hvis de ere af Træ, for i deres Sted at opføre de af Kirkedepartementet anordnede karakterlöse Spidsborgier.

Enk Universitets-statistik. Intressant för de tyska universiteternas statistik är jämförelsen af antalet af de wid dem studerande utländningar; ty de studerandes hufwudantal gifwer in-

gen riktig måttstök för universiteternas betydhet, då det samma är beroende af det lands storlek, hwari universitetet befinner sig, af universitetetswänget eller studiefriheten för de infödde, af stipendier, frispisningar och andra yttre omständigheter. Men dit den tyska ungdomens fria tåg till sin wetenskapliga utbildning från det stora fäderneslandets olika bygder talrika wandar sig, der kan wäl med rätta slutas till en synnerlig institutionens betydelse. Sommarsesemestern 1844 utgjorde antalet af de wid de sårskilda universiteterna besittliga utländningar enligt de deröfwer meddelade officiella förteckningar: Breslau 8, Königsberg 20, Marburg 31, Freiburg 65, Würzburg 66, Dübingen 80, München 95, Gießen 120, Bonn 155, Jena 191, Göttingen 199, Leipzig 262, Berlin 411, Heidelberg 535.

Nyligen innehöllo tidningsnyheterna från Berlin en på officiella uppgifter grundad sammanställning af lärarnes antal och de studerandes frekwens wid de sex preussiska universiteterna. Enligt densamma intager Berlin nu som förut första rummet, dereser följer Halle, sedan Breslau, Bonn, Königsberg och Greifswald. Königsberg, som förlidet år firade sin jubelfest, räknar blott 340 studenter (om Greifswald se här nedan) och Berlin 515 färre än det hade år 1833; deremot hade Professorernas och de akademiska lärarnes antal under sista decennium sigit med mer än hundrade. Tillökningen beträffar hufwudastligen medicinska och filosofiska fakulteten.

Greifswalds Universitet, den minsta af de preussiska högskolorna, hade sista sommarsesemestern 222 studerande, af hvilka 52 tillhörde Landbruksakademien Eldena. Af nämnda antal studerade 39 teologi, 33 lagfarenhet, 87 medicin och 63 filosofi. Utläningar woro 12. Professorernas antal belopp sig till 34, 22 ordinarii, 11 extraordinarii och 1 privatdocent.

Anekdot om Meibomius. Henrik Meibom, Professor i medicinen, historien och poesien i Helmstedt och sedermera stadsfysikus i Lübeck (död 1700), hade läst i en resebeskrifning, att en fullständig Petronius förwarades i Bologna, hvilken författaren med egna ögon sett och beundrat. På sin resa till Italien hade derföre Meibom intet angelägnare att göra än att på ort och ställe uppsöka den förmenta literära rariteten. Läktaren Capponi i Bologna, till hvilken Meibom hade wändt sig, bestyrkte wid tillfrågan resebeskrifwarens uppgift och förde den häröfwer högst förtjusne Meibom till en kyrka, med den förklaring att här skulle han finna den efterlängjade skatten. Meibom, häröfwer något förundrad, frågade huru det wore möjligt att en så illa beryktad bok kunde förwaras på ett så heligt ställe? "Swad för slag, en bok, swarade Capponi — här är den helige Petronii kyrka, hwarest des kropp fullständig förwaras — som relik, såsom alldeles riktigt är anfördt i den omtalade resebeskrifningen och såsom Ni nu strax sjelf skall få se." Meibom full af förargelse öfwer den fellsagna förhoppningen att finna ett fullständigt "Satiricon" af L. Petronius Arbiter, rekomenderade sig dock, utan att taga ett steg widare i kyrkan.

N:o 10 af denna Tidning, utgiswes Lördagen d. 15 Mars.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1845.

